

TALIJANSKI KASACIONI SUD

(opća sjednica)

Presuda od 27.II 1971.

Louis Dreyfus Corp. of New York
c/a Oriana Società di Navigazione
S.p.A. Brod "Surama"

Arbitraža - Talijanski sud je prema čl.2. Zakona o parničnom postupku isključivo nadležan kad nema izuzetih slučajeva, ali u konkurentnom nadležan kad postoji arbitražna klauzula koju treba poštivati u smislu Zenevskog protokola od 1923. - Nadležnost talijanskog suca postoji ako bilo koja ugovorna činidba mora biti izvršena u Italiji, pa makar to i ne bila ona o kojoj se vodi spor - Kako SAD nisu ratificirale Protokol od 1923, američka stranka se na taj Protokol ne može pozivati - Čl.VI Dodatnog ugovora od 1951. između Italije i Amerike uz ugovor o prijateljstvu, trgovini i plovidbi odnosi se doduše kako na izvršivost arbitražnih odluka tako i na valjanost arbitražnih klauzula, ali ako jedna od stranaka pribjegne talijanskom sudu, neće se moći uspješno staviti prigovor "litis pendentis" - Konvencija o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka od 1958. ušla je u talijanski pravni poredak nakon početka žalbenog postupka, ali kao "ius superveniens" s područja javnog prava dolazi do primjene i u ovom slučaju - Kako Italija nije vezala primjenu odredaba konvencije uz uvjet reciprociteta, ona dolazi neposredno do primjene na ovaj slučaj, pa je tako isključena nadležnost talijanskog suca - Oblik pravnih poslova među živima valjan je ako odgovara propisu države u kojoj se zaključuje, pa je uslijed toga potpis posrednika bez pismene punomoći dan u Engleskoj na ugovor koji je sadržavao arbitražnu klauzulu talijanskog tužitelja valjano obvezao u smislu Konvencije od 1958.

Talijanski tužitelj je ustao tužbom protiv američkog tuženika pred talijanskim sudom. Nižestepeni talijanski sudovi su prihvatili nadležnost i unatoč kompromisorne klauzule u ugovoru stranaka. Tuženi je protiv odluke Apelacionog suda podnio utok.

Žalitelj je tvrdio da odredba čl.2. talijanskog parničnog postupka koja isključuje ugovaranje strane sudske nadležnosti ili arbitraže za slučaj da nema taksativno nabrajenih izuzetaka od toga strogog načela (obveza između stranaca ili stranca i talijanskog državljanina koji ne boravi niti ima prebivalište u Italiji) ne dolazi do primjene,

jer da čl.VI Dodatnog sporazuma uz Ugovor o prijateljstvu, trgovini i plovidbi između Italije i Sjedinjenih Država Amerike od 1951. (stupio na snagu 2.III.1961.) sadrži recipročno priznavanje arbitražnih odluka. Žalitelj dalje naglašuje da nema razloga po kojima bi bila moguća isključiva nadležnost talijanskog suda, jer žalitelj ima sjedište u inozemstvu, nema u Italiji ovlaštenog predstavnika, a ugovor o prijevozu bio je zaključen u Velikoj Britaniji i morao se izvršiti u inozemstvu.

Protustranka je tvrdila da čl.VI Dodatnog ugovora između Italije i SAD govori o delibaciji stranih presuda, a da on ne oduzima nadležnost talijanskim sudovima. Nadalje tvrdi da je klauzula ništava s obzirom na to što ju je za talijansku stranku potpisao "posrednik" ("mediatore") koji nije imao ovlaštenja za potpisivanje te klauzule. Konačno tvrdi da se ugovor morao izvršiti i u Italiji, jer je mjesto iskrcaja robe bila Genova.

Kasacioni sud je žalbu uvažio iz slijedećih bitnih razloga:

Nadležnost talijanskog suca postoji čim bilo koja činidba predviđena ugovorom ima biti izvršena na talijanskom području, pa makar to ne bila ona činidba o kojoj se u konkretnoj parnici radi. Ženevski protokol o arbitražnim klauzulama u trgovačkim sporovima od 23.IX.1923. (u Italiji je stupio na snagu na temelju zakona od 8.V.1927.) dolazi do primjene samo među državama ugovornicama, a to u ovom slučaju nisu Sjedinjene Američke Države. Isto tako Kasacioni sud nalazi da i čl.VI opetovano spomenutog italo-američkog ugovora ne može isključiti nadležnost talijanskog suca, jer na temelju gramatičke interpretacije odredaba toga člana slijedi doduše da se on ne odnosi samo na delibaciju arbitražnih odluka (kako to tvrdi protustranka žalitelja), nego da se odnosi i na same kompromisne klauzule (kako to tvrdi žalitelj), ali to ne isključuje nadležnost talijanskog suca kojemu ipak jedna od stranaka može pribjeći, a da ne može biti moguće isprijediti prigovor "litis pendentis" (kako to slijedi iz tumačenja Kasacije dano za čl.3. građanskog parničnog postupka u rješidbi od 27.XII.1948. br.1937). Prema tome ni iz teksta ni iz volje ugovornih stranaka talijansko-američkog Dodatnog ugovora ne slijedi da bi čl.VI imao takav značaj da bi isključivao nadležnost talijanskog suca u slučaju postojanja arbitražne klauzule.

Medjutim tokom postupka na temelju utoka žalitelja došlo je do uvrštenja u talijanski pravni poredak Konvencije o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka (New York

10.VI 1958) i to Zakonom od 19.I 1968. objavljenim 21.II 1968. koji je dao pravnu snagu spomenutoj Konvenciji u smislu njenog člana XII, a taj datum (90 dana nakon polaganja trećeg ratifikacionog instrumenta) jest 1.V 1969. Radi se o "ius superveniens" koji se odnosi na proceduralnu normu, pa se prema tome prema stalnoj judikaturi Kasacije ima odmah primjenjivati budući da su proceduralne norme po sebi javnopravne prirode. Talijanska država nije se poslužila pravom iz st.3, čl.I spomenute konvencije da ograniči nje-
no djelovanje samo uz uvjet reciprociteta, pa stoga činjenica što Sjedinjene Države Amerike nisu Konvenciju potpisale ni ratificirale nema utjecaja na primjenu njenih norma u ovom slučaju. Čl.II Konvencije određuje u st.3. da će nacionalni sud stranke uputiti na arbitražu ako je zaključen valjani pismeni ugovor o arbitraži, a taj može prema st.2. biti sadržan u ugovoru, kompromisu potpisanom od stranka, ili u izmjeni pisama ili brzojava. Dosljedno tome u ovom slučaju mora se otkloniti nadležnost talijanskog suca.

Konačno prigovor protustranke da je za nju, bro-
dara, potpisao kompromis posrednik koji da nije imao pismeno ovlaštenje u smislu čl.1392. gradj. zakonika ne može se uvažiti, jer se prema čl.26. Uvodnog zakona oblik pravnog posla medju živima ima prosudjivati i prema zakonu mjesta gdje je dotični čin izvršen (locus regit actum). Radi se naime o pravnom poslu, a ne o jednom procesnom aktu na koji bi doista došlo do primjene pravo države u kojoj se proces odvija. Naime kako je ugovor koji sadrži kompromisornu klauzulu zaključen u Londonu, na njega dolazi do primjene englesko pravo, a po engleskom pravu je za ovlaštenje zaključiti kompromisornu klauzulu dovoljno usmeno ovlaštenje. Pismena forma je po engleskom pravu potrebna samo za svečane ugovore, a ovaj ugovor nije takve prirode. Neodlučna je za rješenje ovog pitanja ispravna tvrdnja žalitelja da je protustranka ratihabirala postupak posrednika kod zaključivanja kompromisorne klauzule kad je imenovala svoga arbitra u Londonu.

Usljed toga je Kasacioni sud utvrdio da talijanskom sucu manjka nadležnost za prosudjivanje spora izmedju Dreyfusa i tvrtke Oriana.

(Dir.Mar.1970, str.80)

E.P.

Bilješka.- Talijanska kasacija je, utvrdivši da na arbitražnu klauzulu dolazi do primjene kao mjerodavno ono pravo koje se primjenjuje i na ugovor o samom pravnom poslu, primijenila dosljedno tome na arbitražnu klauzulu zaključenu u

Londonu englesko pravo. Prema Russell on Arbitration, XIV izd. 1949, str.23 i d, napose str.24, agentu je dovoljno za potpisivanje takve klauzule usmeno ovlaštenje, iako sama klauzula prema čl.32. Arbitration Acta, 1950. mora biti pismeno sastavljena. Formalno pismeno ovlaštenje ("power of attorney") agent mora imati samo za prijenos zemlje, zakup zemlje duži od 3 godine i prijenos udjela u britanskom brodu (Cheshire-Fifoot, The Law of Contract, 1969, str.427), dakle ne i za potpisivanje arbitražne klauzule. Rješidba Talijanske kasacije je od interesa i za naše privredne krugove koji zaključuju ugovore u Londonu, već i za to što ova pitanja u samoj engleskoj judikaturi nisu nimalo sporna.

E.P.